

VERBINDING

Vertrouwen in het leven

INTERVIEW

2

Veranderingen in het leven horen bij ons leefritme

IN GESPREK

3

Artistieke betrokkenheid rond Matoekoe

INTERVIEW

4

Biologisch tuinieren in Matoekoe

ARTIKEL

4

Kunst-zinnig onderwijs

ARTIKEL

5

Op weg naar zelfstandigheid

Door Maartje van Huissteden

"Dag, ex-mentor van me", de bleke slungelige Jaap zwaait me voor de laatste keer uit. Ik heb z'n gordijnen opgehangen en nu gaat hij het zelf doen in een flatje helemaal los van de instelling. Deels opgelucht, vanwege de onrust die deze opstandige jongeman met zich meebracht, deels met zorg verlaat ik het trappenhuis.

Hoe zou het verder gaan met Jaap die zich tegen alles wat met het instellingsleven te maken had afzette en nu op eigen benen staat met een oogje in het zeil van maatschappelijk werk.

De laatste jaren is er flink wat veranderd in de visie t.o.v. het zelfstandig wonen van mensen met een ontwikkelingsstoornis. Iemand die in een instelling woonde bleef er in de meeste gevallen. Slechts een enkeling redde het om zich los te worstelen en belandde buiten de sociale kring die hij of zij daar inmiddels wel had opgebouwd.

Tegenwoordig is de strategie meer omgekeerd gericht. Mensen worden geacht zo zelfstandig mogelijk te wonen, geïntegreerd in de wijk. Dit vraagt gerichte begeleiding. Niet alleen is het nodig voor deze nieuwe integreerders om zich een nieuw sociaal netwerk op te bouwen, daarnaast is het ook nog zo dat de maatschappij inmiddels gewend lijkt te zijn aan een bejaardenarme (want in ouderentehuizen opgeborgen) / gehandicaptenarme (want in instellingen ondergebracht) samenleving. Integratie levert protest op, want onbekend maakt onbemind.

Nou had onze Jaap het getroffen. In zijn wijk was er een groep buurtwerkers (uit nieuwe buurtbewoners zelf opgericht) die elke vrijdagavond inloopSOOS hielden en elke bewoner uitnodigden ter kennismaking. Sterker nog na berichtgeving kwamen ze de nieuwe buurtbewoner ophalen om de weg te wijzen naar het buurtcentrum.

Dat was voor Marleen wel anders. Voor haar was de eerste poging tot zelfstandig wonen een desillusie. De eenzaamheid overviel haar en ging niet over. Nadat haar spulletjes waren afgeleverd zat ze plompverloren alleen met slechts één uur per twee weken begeleiding. Ze klampte zich vast aan een bekende buur die om haar gaf, maar die haar afwees toen het teveel werd. Marleen riep om hulp en vond gehoor.... Ze kon een kamer huren in het Johanneshuis, een particuliere woonboerderij, tot er een nieuwe kans kwam, 7 jaar later. Marleen is gelukkig nu. Met haar 2 huisgenoten bewoont ze een huis in de wijk. Een groep medewerkers heeft hen geholpen met inrichten en het organiseren van een kennismakingsfeestje voor de burens.

Begeleiding naar zelfstandigheid

De mogelijkheid om zelfstandig te gaan wonen kan stapsgewijs ingericht worden. Om een idee te geven van de mogelijkheden volgt hier een schets van de verschillende woonvormen die de Raphaëlstichting kent.

Eén ervan is het zogenaamde buitenhuis: een woonhuis buiten het instellingsterrein met een aanwonend medewerkergezin. Op Iduna in Schoorl, waar ikzelf werk, wordt er ruimschoots gelegenheid gecreëerd om aan zelfstandigheid te werken. Zo wordt er op vrijdag, zaterdag en zondag door bewoners bij toerbeurt voor de anderen gekookt. De boodschappen voor deze weekendmaaltijden worden door bewoners zelf gehaald. Op doordeweekse dagen, wanneer ze ieder naar hun ambachtelijke werkplaats gaan, wordt de warme maaltijd door één van hen bij de instellingskeuken afgehaald en met elkaar thuis gebruikt. Verder kunnen enkele bewoners bijvoorbeeld zonder begeleiding met elkaar de maaltijd gebruiken.

Ook worden de mensen begeleid bij het leren wassen van eigen kleding in de wasmachine van het huis en bij het omgaan met geld en/of pinpas.

De mate van begeleiding van bovenstaande processen loopt sterk uiteen.

Uitslapen

Dan is er ook het aanleunappartement. De bewoner heeft zijn of haar eigen woonruimte, maar eet alle maaltijden mee met de aangrenzende woongroep. Dit kan geleidelijk veranderen naar het zelfstandig maaltijden klaar maken op de eigen kamer.

Daarnaast is er het éénkamer appartement op het instellingsterrein met

de mogelijkheid tot wekelijks enkele uren begeleiding via het persoonsgebonden budget. Er kan gekozen worden voor het gebruiken van de maaltijd in het restaurant van de instelling á € 2,50 per maaltijd of de bestelde maaltijd kan later afgehaald worden. Ook een gedeelde woning in de wijk behoort tot de mogelijkheden. Marleen werkt als vrijwilligster in de tuin van Scorewold en vindt het gezellig om 4 dagen in de week in het restaurant mee te eten. Voor Daan is dit geen optie. Hij werkt bij een bouwbedrijf en is dus pas later op de dag thuis en kan zijn opwarmmaaltijd bij de instellingskeuken afhalen. In de avond loopt hij graag een ommetje over het terrein om bekenden op te zoeken. Als er jaarfeesten zijn is hij zeker van de partij, tenminste als hij niet hoeft te werken. Nee, de zondagochtendiensten, dat wordt niets meer. Als je elke ochtend vroeg naar je werk moet wil je ook wel eens een ochtendje uitslapen. Gelukkig is er ook nog gelegenheid om naar de culturele zaterdagavonden te gaan.

Naast praktische hulp zoals financiële zaken kan de begeleiding individueel aangepast worden aan de wensen en behoeften van de zorgvrager. De Raphaëlstichting werkt daarin nauw samen met dienstencentrum Queeste. Van hieruit wordt ook de begeleiding die Marleen en Daan behoeven verzorgd.

Vertrouwen opbouwen

Dat Daan en Marleen in de tamelijk unieke situatie verkeren dat ze vertrouwd zijn met, en nog steeds een beroep kunnen doen op, het cultuurleven van de instelling waar ze al vanaf jong volwassen leeftijd gewoond hebben mag gezegd worden. Harry Heijl, ambulante begeleider van het eerste uur van dienstencentrum Queeste, legt uit dat lang niet iedereen die aangemeld wordt voor begeleiding zo'n achtergrond heeft. Het vinden van een dagritme is in een groot aantal van deze gevallen dan ook de eerste zorg. Zijn belangrijkste taak is het opvangen en doorgeven van signalen over hoe de situatie is, en die kan elke keer anders zijn. Het kunnen inspelen op de wisselende vraag is een van de kwaliteiten die je als ambulante begeleider in huis moet hebben.

Lees verder op pagina 5

"In dit werk besteed je veel tijd aan het opbouwen van een vertrouwensband" (foto Maartje van Huissteden)

Begeleid zelfstandig wonen (BZW)

Voor mensen met een lichte verstandelijke handicap. Bewoners krijgen 2 tot 4 uur begeleiding per week, bijvoorbeeld bij het regelen van geldzaken, het koken of het onderhouden van contacten.

Kenmerken:

- Bewoners moeten in staat zijn zichzelf te verzorgen, hun woning te verzorgen en kleine problemen in het dagelijks leven op te lossen.
- Bewoners krijgen 2 tot 4 uur begeleiding per week, bijvoorbeeld bij het regelen van geldzaken, het koken of het onderhouden van contacten. Bewoners geven zelf aan wanneer ze hulp nodig hebben.
- Vaak werken de bewoners overdag, bijvoorbeeld in een sociale werkplaats.
- De begeleiding wordt geregeld vanuit een MEE, gezinsvervangend tehuis of een andere instelling.
- Begeleiders stimuleren dat bewoners eigen initiatieven en beslissingen nemen.
- U zorgt zelf voor huisvesting, bijvoorbeeld via de woningbouwvereniging.
- De woonvorm wordt gefinancierd vanuit de AWBZ.

(informatie MEE Nederland)

Interview met Marjo en Piet Bijleveld

Vertrouwen in het leven

'We hebben veel waardevolle dingen van onze dochters geleerd. Ze hebben ons op plaatsen gebracht die belangrijk voor ons bleken te zijn.'

Door Bernard Heldt

Piet (64) en Marjo (55) Bijleveld woonden in een klein dorpje in de Betuwe. Toen Marieke werd geboren kwam de mededeling: er komt er nog één. Saskia was de grote verrassing. Het waren lieve baby'tjes met een rustige uitstraling. Marjo: "Maar met alles waren ze laat". Samen met anderen richtte Marjo een peuterspeelzaal op, waar de meisjes naar toe gingen. De familie verhuisde toen ze naar de kleuterschool gingen. De kleuterjuf sprak over 'dromertjes'. De huisarts zei: 'och, het is een eeneiige tweeling, over die zogenaamde achterstand moet je je niet ongerust maken. Zo'n tweeling richt zich vooral op elkaar'. En aan het eind van de kleuterleeftijd, dus toen ze 6 jaar waren, kwam het advies: laat ze nog een jaartje kleuteren.

Maar in de 1e klas zei de leerkracht: er is meer aan de hand, ze komen niet mee. Een test leidde uiteindelijk tot het advies: MLK-school. De overgang was aan één kant geen schok. Marjo: "ik had het allang gezien. Dit advies bevestigde alleen maar mijn reeds lang gekoesterde vermoedens". Een schok voor haar was het type school, de cultuur, daar was ze niet blij mee! Marjo werd 'hulpmoeder', die met kleine groepjes kinderen ging lezen en rekenen. Uit het gesprek blijkt dat ze een actieve vrouw is. Marjo: "Na de MULO ben ik korte tijd de verpleging ingegaan, maar op mijn 20e zijn we getrouwd, en op mijn 23e kwamen Saskia en Marieke".

Piet werkte als technoloog bij Heineken en heeft een paar jaar op het 'hoofdkwartier' van Heineken in Nigeria, Lagos gezeten (Nigeria Breweries). Het gezin is 1 jaar meegegaan, maar dat ging niet echt goed. Ze woonden eerst in een flat en konden niet zomaar de straat op: te gevaarlijk. Later in een huis met bewaking en een hoge muur om de 3 huizen heen. Het wereldje was klein. We spreken over begin jaren '80 van de vorige eeuw. Marjo had van de MLK-school een leerprogramma meegekregen en daarmee gaf ze haar kinderen thuis zelf onderwijs. Eenmaal terug in Nederland bleken de kinderen geen achterstand te hebben. Ze praat erover alsof dit heel vanzelfsprekend was. Saskia en Marieke hadden dus ook niet via school contact met andere kinderen. Marjo herinnert zich wel dat ze bij een uitstapje snel contact met de Afrikaanse kindjes hadden.

De meisjes zouden na hun 12e jaar naar het MLK vervolgonderwijs kunnen. Vanwege haar hulp in de school kende Marjo de sfeer in het vervolg MLK: er was een ruwe sfeer, de politie kwam er regelmatig. "Niets voor onze dochters".

"Het beste besluit in ons leven"

Marjo: "ik was enigszins wanhopig. Ze moesten naar het 'vervolg MLK' en dat wilde ik eigenlijk niet; ik wist niet waar we heen moesten. Toen las ik een advertentie in een huis-aan-huis blaadje: een open dag in de vrijeschool in Alphen a/d Rijn. Wist ik wat een vrijeschool was? Nooit van gehoord, maar er was iets dat zei: ga gewoon kijken. Ik heb dat later als een spiritu-

ele ervaring beleefd. Ik ging er met Marieke en Saskia heen. Hoewel ik hoorde dat op deze school de kinderen niet geplaatst konden worden, werd mij ook iets anders verteld. De leerkracht stelde een consult voor op Zonnehuizen Veldheim Stenia. Zo kwam ik met dokter Schatborn in aanraking". Marjo herinnert zich dat ze de laan naar het Grote Huis opliep en wist 'hier is het, hier moeten we zijn'. Dokter Schatborn wilde de meisjes aannemen, maar zei dat het beter was als ze niet intern zouden komen omdat ze een goed gezin achter zich hadden. Marjo: "ik heb ze elke dag gebracht en gehaald, en zodoende kon ik zien wat er gebeurde". Marieke en Saskia kwamen bij Amy de Rhoter in de klas, "Een kundige juf, die oprecht, bescheiden en vooral zichzelf was; dat heeft wel bijgedragen aan het vertrouwen! Ze is wel drie keer met een hele klas van 15 tot 18 kinderen op vakantie geweest, met wat hulp! In Duitsland hebben ze een themakamp Mineralen gehad, stenen gehakt en alles. Het waren natuurlijk kinderen waar dat mee kon. Een prachtige groep!". De meisjes kwamen enorm tot rust en Piet en Marjo besloten naar Zeist te verhuizen; dat was feitelijk een vrij makkelijk besluit. Piet: "Dat is het beste besluit in ons leven geweest. Na dat besluit hebben alle dingen zich positief ontwikkeld". Marjo: "Maar dat komt ook door wie Saskia en Marieke zijn. Ze bleken een enorm vermogen te hebben om ons door moeilijke perioden heen te dragen. En zij hebben ons gebracht op plekken die belangrijk voor ons bleken te zijn". Ouders hadden in deze periode nog wel een heel andere positie dan nu. De cultuur was vrij gesloten. Marjo: "Ik herinner me dat een ouder inbracht de kinderbepreking te willen bijwonen. We kregen te horen dat we daar toch niks van zouden begrijpen. Zoiets is nu ondenkbaar".

Door deze ervaringen kreeg Marjo 'iets' met antroposofie: "Ik heb de werkgroep kunsten gedaan en geschilderd bij Benno Sloots, maar vind mezelf niet echt een kunstenaar. Daarna heb ik de Wervel gedaan. Toen had het lot iets leuks in petto; ik kreeg een vraag van diezelfde vrijeschool in Alphen a/d Rijn die ons naar Zonnehuizen verwezen had. Ik heb er een tijdje kunstzinnige therapie met kinderen gedaan. Dat brengt een harmoniserend proces op gang, waardoor het kind zelf vastzittende dingen in beweging brengt".

Hun eigen leven opzetten

Toen de meisjes 18 jaar waren en van school af moesten, was de vraag: hoe verder? De meisjes gingen rondkijken in verschillende instellingen, maar voor Saskia klikte het pas toen ze rondkeek in een project voor zelfstandigheidstraining in Epe, waar ze 2 1/2 jaar met plezier is geweest. Marjo: "Ze gingen dan op vrijdagavond stappen, ik hield soms mijn hart vast ...., maar we hadden vertrouwen in Sas, haar ontwikkeling explodeerde gewoon". Marieke ging mee naar de open dag van Bronlaak en wilde dat proberen. Ze kreeg een logeeraadres en ging naar de werkplaats. Bronlaak, tientallen jaren een mannengemeenschap geweest, had pas haar poorten geopend voor vrouwelijke

"Wij zijn ergens doorheen gegaan" (foto Bernard Heldt)

bewoners, zoals Marieke. De 'mannendruk' op haar was te groot en Marieke voelde zich ook niet echt op haar plek. Ze kwam op zorgboerderij 'De Dijkhof' in Driebergen, waar ze met plezier in de bakkerij werkte en bleef thuis wonen. Marjo en Piet vonden toch dat hun meerderjarige dochter een eigen leven moest kunnen opzetten en zochten een woonplek voor haar. Die vonden ze bij een project in Zeist, waar enkele mensen met een handicap begeleid woonden. Door de omstandigheden daar ontwikkelde Marieke het vermogen zich weerbaar op te stellen, 'nee' te zeggen. Uiteindelijk kwamen ze bij de Zonneweg en kochten op advies van locatiemanager Peter Vrouwe een flat voor Marieke en Saskia. Piet en Marjo: "we kregen een gevoel van vertrouwen in dat project dat tot nu toe niet beschaamd is, adequate adviezen, zeer bekwame medewerkers."

Twee leuke opgroeiende meiden, die niet op eigen kracht hun leven in de hand kunnen houden, is dat niet lastig voor zulke betrokken ouders?

Marjo: "We hebben ze op tijd voorgelicht; aanvankelijk hebben ze op het preutse af hun zaken binnen 4 muren willen houden. Het was wel mooi om mee te maken dat de normale verliefdheden op school bijvoorbeeld voor hun heel groot waren, er werd ook wel gescharrelt in de bosjes, maar ik wist dat het onschuldig was." Bij de jaarlijkse bespreking werd dit eens bij kinderpsychiater Dick Hütter ter sprake gebracht; die zei: 'Zijn we niet allemaal jong geweest?' Piet: "Maar ik vond het heel spannend allemaal! De bevolking van Veldheim is nu overigens heel anders dan toen. Nu zou dat, denk ik, toch wat minder onschuldig zijn geweest". Marjo: "Ik heb toch altijd een absoluut vertrouwen in ze gehad, maar dat wil niet zeggen dat het altijd makkelijk was. Toen de vriendjes kwamen, waren wij met onze mening niet meer de belangrijkste. Het advies van de mentrix woog voor hen even zwaar, dat was lastig voor ons. Saskia met name maakte eigen keuzes, waar wij wel eens kromme tenen bij hebben gehad. Maar het is ook goed om te zien dat de band tussen je kind en de mentrix en overige begeleiding goed is. We zijn ergens doorheen gegaan". Piet: "Omdat ze met elkaar een huis delen, komt hun relatiepartner ook in het leefgebied van de ander. Ze hebben verschillende karakters en dus vloeit dat niet altijd makkelijk samen. Zoals wij allemaal hebben ook zij een heel verschillend soort relatie. Het leuke is wel dat de mannen het samen kunnen vinden, het zijn bijvoorbeeld 'voetbalmaten' geworden!"

Lees verder op pagina 4

COLUMN

Het mes

Er is al een hoop geschreven over zin en onzin van bureaucratie. De macht van ambtenaren neemt hand over hand toe (Inmiddels al 'derde macht' genoemd). Slechts hun creativiteit kan ons nog redden. Dit geldt niet alleen voor de zorgsector, maar ook voor veiligheidsrisico's bij reizen, zéker na 9-11! Nu 75% van de Nederlanders binnenkort met vakantie gaat zal dit menigeen beroeren. We zijn een angstig volkje, geworden althans. Want in de tijden van de Verenigde Oost-Indische Compagnie werden onverschrokken heel wat risico's genomen. Overigens niet alleen door Hollanders. Er waren veel Scandinaviërs, Duitsers en mensen uit Pruisen en de Baltische staten die met onze koene oostinjevaarders op avontuur gingen, met een overlevingskans van rond de 50%! Onverzekerd overigens! We zijn er wel beter van geworden, met z'n allen.

Ik kocht in januari 2002 een Zwitsers zakmes, dichtgeklapt 9 cm lang, op de luchthaven van Zürich. Ik was al ingecheckt

en kon het mooi taxfree meenemen. Trots zat ik er mee in het vliegtuig. Het was 4 maanden na 9-11 en de veiligheidsbureaucratie was inmiddels het leven van de reiziger gaan beheersen. Toen ik dus een maand later met mijn mooie mes in mijn zak naar Stuttgart wilde vliegen, werd ik met pathos aangehouden bij de bagagecontrole: mes mocht niet mee. Minzaam werd mij toegestaan een envelop aan mijzelf te adresseren en te frankeren en het mes via de rode brievenbus achter de bagagecontrole, naar mezelf terug te zenden. Een maand later precies hetzelfde, maar die envelop mocht inmiddels niet meer, vermoedelijk veel te gevaarlijk. Afgeven en later met een bonnetje ophalen: dat ging niet. Waarschijnlijk te veel service (bij het Vaticaan deden ze dat wel!). Maar ik kon het nog net in de ruimbagage stoppen van een collega die nog niet ingecheckt had, dat was boffen. En eigenlijk had ik het ook niet nodig, want we kregen een metaal mes bij de maaltijd in het luchtruim. Nee, ik vloog niet met El Qaida Air; gewoon KLM!

Douaniers staan pal voor de veiligheid van luchtreizigers. Toen ik het mes weer eens vergat thuis te laten, keek de veiligheidsbeambte mij taxerend aan: een blanke vijftiger zonder snor en

(foto Ageeth Koning)

baard in een net colbert. Met een kort toegeeflijk gebaar mocht ik mét mes door de controle. Vanuit mijn ooghoek zag ik een burgerlijke Turkse familie met kleine kindjes die allemaal hun schoenen moesten uitdoen om de zolen te laten onderzoeken. Beschaamd liep ik door. Op de terugreis vanuit het buitenland, sprak een reisgenoot de bewaker die op de monitor van het scanapparaat moest kijken even aan. Hij keek op en mijn jasje mét mes passeerde zonder problemen.

Ook de laatste keer had ik het weer bij me. Onze dappere grensbewakers zijn blijkbaar gaan twifelen aan het nut van deze actie. Schattend keek de beambte van mij naar het mes en overlegde fluisterend met een collega. Opgelucht wendde hij zich tot mij: 'kleiner dan 6 cm, loopt u maar door'. Steiner zei het in 1924 al: 'Op de creativiteit komt het aan'.

Bernard Heldt

HERFSTCONFERENTIE 2005

N.B. NIEUWE TITEL!

Competent op het juiste moment

authentiek werken in de antroposofisch geïnspireerde zorg

Donderdag 20 oktober tot en met zaterdag 22 oktober, in OlmenEs, Appelscha (Fr.)
Voor medewerkers van antroposofische zorginstellingen, ouders en belangstellenden in Nederland en België.
Brochures zijn te verkrijgen bij het secretariaat van de instellingen.

Fietsen voor Parcival

Bert Brouwers (papa van Dieter, laatstejaars leerling van de school) en zijn 2 zonen Dielke en Dries vertrekken op 4 augustus 2005 per fiets van Pau (Frankrijk) naar Santiago de Compostela (Spanje). Deze benefiet fietstocht zal in totaal 3300 km bedragen en de opbrengst is integraal ten voordele van de Parcivalschool in Antwerpen om nieuwe en noodzakelijke projecten te kunnen verwezenlijken zoals: de uitbouw van een aangepaste speelplaats, vernieuwen van ramen,...

Wanneer U of een mogelijke kandidaat sponsor uit Uw kennissen- of familiekring (kleine zelfstandige, bedrijf, winkel, horeca,...) dit initiatief wil steunen kunt U 1 per km sponsor en en het bedrag storten op rekeningnummer 001 4578617 02 met vermelding van: Fietsen voor Parcival.

De Parcivalschool is een Steinerschool voor buitengewoon onderwijs (BLO én BuSO):

BLO: type 1, 2 en 8

BuSO: - opleidingsvorm 3 (type 1): logistiek assistent / schilder-decorateur
- opleidingsvorm 1 (type 2).

Adres: Lamoriniëstraat 77, 2018 Antwerpen. tel.: 03 / 230.24.44 - fax: 03 / 239.18.39

e-mail: parcivalschool@scarlet.be, website: www.parcivalschool.net

Werkdriedaagse Sociale vernieuwing Bijdragen aan een gezond samenwerkingsklimaat

m.m.v. Ferd van Koolwijk, organisatieadviseur en schrijver van het boek: "Ophouden met vergaderen"

Onderwerpen die aan bod komen: sociale bewegingsoefeningen, praktische menskunde, oefeningen voor zelfkennis, spelregels voor een nieuwe manier van vergaderen, gespreksvaardigheden oefenen en handvatten voor het diagnosticeren van het sociale werkklimaat.

Data: 3 vrijdagen: 9, 16 en 23 september 2005, van 9.45 tot 16.45 uur in Lenteleven, Utrechtseweg 62 in Zeist. Deelnamekosten: € 160,- (voor leden van Azarias € 110,-) incl. koffie, thee en 3 lunches.

Doorgang bij minimaal 15 personen.

Doelstelling van de werkdriedaagse:

- Inzicht krijgen in de werking van sociale processen en zijn/haar eigen rol daarbinnen.
- Oefenen in vaardigheden ter versterking van kwaliteit in sociale zorgprocessen.
- Een eigen, concreet plan van aanpak maken in het oefenen met de inzichten en verder ontwikkelen van de eigen vaardigheden.

Mogelijkheid tot inschrijving voor terugkomdag op 10 maart 2006, voor terugblik op het implementatietraject van het eigen plan van aanpak.

Beroepsvereniging Azarias Therapeutisch Begeleiders in Zorg en Hulpverlening

VraagRaak, landelijk steunpunt zeggenschap en medezeggenschap in de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap, ondergebracht bij het WOI

Sinds december 1999 is VraagRaak het steunpunt zeggenschap en medezeggenschap voor mensen met een verstandelijke beperking. VraagRaak was tot 1 januari een zelfstandige stichting, maar is inmiddels als landelijk steunpunt ondergebracht bij het Werkverband Ouder- en familieverenigingen voor mensen met een verstandelijke handicap in Instellingen (WOI).

VraagRaak heeft veel producten van hoge kwaliteit ontwikkeld ten behoeve van cliënten en hun ondersteuners en cliënt-vertegenwoordigers en richt zich ook in de toekomst op het ontwikkelen van ondersteunende methodieken en het geven van voorlichting, scholing en training voor cliëntenraden. De helpdesk geeft advies en ondersteuning bij vragen over zeggenschap en medezeggenschap, het werken in de cliëntenraad of over de Wet op de Medezeggenschap van Cliënten in Zorginstellingen

(WMCZ). De website www.vraagraad.nl is een belangrijke informatiebron over zeggenschap en medezeggenschap, evenals het tijdschrift Zeg's dat deze maand in een nieuw jasje verschijnt. Voor meer informatie kunt u bellen met de VraagRaaklijn (030) 236 37 23, e-mail info@vraagraad.nl, www.vraagraad.nl

Jullie wonen zelfstandig?

Saskia: "ja, maar wel heb ik één keer per week een gesprek met mijn mentrix. Dan hebben we het over hoe het gaat en of ik nog hulp bij iets nodig heb. Verder doe ik alles alleen; wel kan ik altijd de Zonneweg in Driebergen bellen als er iets is."

Marieke: "ik heb een andere mentrix dan Sas, waar ik eenmaal per week een gesprek mee heb. Wel goed hoor, dat we allebei een andere mentrix hebben. En meer gesprekken zijn niet nodig want we praten ook veel met onze ouders. Daar kunnen we heel goed mee overweg."

Jullie hebben een goed leven nu, denken jullie wel eens na over de toekomst?

Saskia: "soms wel, ja. Maar je kunt toch geen plannen maken, want het loopt altijd anders dan je je had voorgesteld. Veranderingen in het leven horen bij ons leefritme."

Marieke: "ik ben het met Sas eens. We zijn bijvoorbeeld in ons leven heel vaak verhuisd. De grootste verandering was onze verhuizing naar Nigeria in Afrika en weer terug." En ze vertelt dat hun vader voor zijn werk twee jaar naar Nigeria moest; één jaar daarvan ging het gezin mee.

Op de vraag hoe het leven in Afrika was, antwoorden de zusjes dat het meest opvallende het verschil in arm en rijk was. Beiden zouden niet rijk willen zijn en in een groot landhuis willen wonen, want dan ben je veel te eenzaam. Wonen in een woonwijk is veel leuker, mensen om je heen.

Saskia: "ik ben al aan het reageren op woningen in Zeist. Ik wil met mijn vriend gaan samenwonen."

Marieke: "ik wil in de toekomst gaan samenwonen met mijn vriend en misschien ooit wel trouwen. Maar ik laat de dingen komen zoals ze komen; ik zie wel wat er op mijn levenspad komt"

IN GESPREK MET

Saskia en Marieke Bijleveld

"We zien wel wat er op ons levenspad komt"
(foto Ageeth Koning)

Door Ageeth Koning

Saskia en Marieke Bijleveld (32 jaar) wonen begeleid zelfstandig in Kerkenbosch te Zeist, begeleid vanuit Zonneweg van de Ita Wegmanstichting. Het eerste wat opvalt, is dat ze heel erg op elkaar lijken en dat kan ook niet anders want de sprankelende meiden zijn een eeneiige tweeling. Gelukkig heeft Saskia haar haar opgestoken, zodat ik nog enigszins verschil zie. Later in dit gesprek zal blijken dat er toch wel meer verschillen tussen de zusjes zijn.

We praten even bij met herinneringen aan de jaarlijkse 'laat van je horen'-avond van Zonneweg, die door Marieke op 24 mei j.l. gepresenteerd werd. Op deze avond gaven verschillende medewerkers en bewoners van Zonneweg een leuke kunstzinnige presentatie. De opbrengst was voor het Surinaams Begeleid Zelfstandig Woonproject Mutete. Een oergezellige avond met veel plezier. Dat is dan ook de stemming waarin ons gesprek begint.

Gaan jullie dit jaar op vakantie?

Saskia: "ik heb met mijn vriend, waar ik al 3 1/2 jaar een relatie mee heb, een huisje gehuurd in Madeira. We gaan met het vliegtuig en dit alles zonder begeleiding. We gaan wel af en toe naar huis bellen, maar onze moeder heeft gezegd dat dit niet elke dag hoeft."

Marieke: "ik blijf met mijn vriend in ons eigen kikkerlandje. Wij hebben begin september een huisje gehuurd in de buurt van Hoenderloo."

Over hun vriendjes willen de zussen verder niets kwijt. Marieke wil nog wel vertellen dat haar vriend, die ze 3 jaar geleden heeft ontmoet tijdens een vakantie in Amerika, uit Enkhuizen komt en dat ze hem alleen in het weekend ziet. De vriend van Saskia woont in Driebergen.

Waar werken jullie?

Marieke: "ik werk bij verzekeringsmaatschappij Allianz Nederland. Daar doe ik de post en overige administratieve zaken. Ik ben daar echt op mijn plaats want ik ben heel nauwkeurig en collegiaal, maar helaas stopt dit werk binnenkort, dus moet ik iets anders zoeken. In een winkel werken lijkt me ook heel leuk."

Saskia: "ik werk al 11 jaar in het antroposofisch verzorgingshuis Valckenbosch. Ik vind het fijn om veel voor mensen te betekenen. Mevrouw Dokter Lievegoed-Schatborn woont ook in het verzorgingshuis. Zij kent mij nog van vroeger toen we naar de Veldheim-school gingen. Dokter Schatborn is al 96 jaar."

Marieke en Saskia zouden niet willen ruilen van werk, want ondanks dat ze uiterlijk identiek zijn, hebben ze toch verschillende interesses.

Jullie wonen in hetzelfde huis, hebben jullie wel eens ruzie?

Marieke: "nee ruzie hebben we nooit, vroeger soms wel. Als Saskia iets leuks ging doen, wilde ik dat ook." Lachend wordt een herinnering aan een gevonden pauwenveer opgehaald, die ze beiden zo mooi vonden, dat de veer het niet heeft overleefd. "Maar nu gaat het allemaal vanzelf. Het huishouden doen we samen. Ik vind het heerlijk als iets weer lekker schoon is." Saskia: "huishoudelijk werk moet gewoon gedaan worden, ik ben er niet dol op. Soms is het ook lekker om gewoon een krantje te lezen of op visite te gaan."

◀ Lees verder

Interview met Els Moor,
cultureel ambassadeur voor Matoekoe

‘Cultuur draagt bij aan de emancipatie van jongeren met een handicap in Suriname’

Door Bernard Heldt

Els Moor, redacteur van de elke zaterdag verschijnende literaire pagina van *De Ware Tijd*, een veelgelezen Surinaams Dagblad, doet de PR voor de Surinaamse vriendenkring van Matoekoe. Ze heeft aan de Universiteit van Amsterdam Nederlands gestudeerd en begon haar beroepsloopbaan als lerares aan een Bussums gymnasium. Hoe komt zo iemand in Suriname terecht? We spreken met elkaar onder het gezoem van de airconditioning in het kantoor van de zorgcoördinator van Matoekoe. Buiten heeft de zon het alweer van een tropische stortbui gewonnen.

Hoe kwam je eigenlijk in Suriname terecht?

Nadat ik 12 jaar in Bussum had gewerkt, werd ik met een aantal anderen initiatiefnemer van de Open School Bijlmer, dat was in 1971. Toen het er naar uit ging zien dat Suriname onafhankelijk zou gaan worden, kwamen er veel Surinamers naar Nederland, dat was 1974. Ze kwamen in de Bijlmermeer terecht, en hun kinderen op de Open School Bijlmer. In 1975 werd Suriname onafhankelijk. Mijn interesse voor Suriname was blijvend gewekt. Door allerlei omstandigheden stopte ik in 1978 met de Open School Bijlmer en vertrok ik naar Suriname. Oorspronkelijk voor 3 jaar, maar ik ben gebleven. Eerst werd ik aangesteld op de Kweekschool; later kwam het Instituut Opleiding Leraren erbij, waar ik uiteindelijk programma's heb ontwikkeld voor Caraïbische en Zuid-Amerikaanse literatuur. Vanaf 1991 ging ik voor de literaire pagina van de *Ware Tijd* schrijven, we hebben daar nu een redactieteam van 8 mensen.

Maar Matoekoe, hoe is dat dan gegaan?

In Nederland kende ik Aad Sterrebaan en Albert Roessingh al. Toen zij in Lelydorp (Suriname) het Creatief Centrum 'Djompò' startten, kwam ik in het bestuur. Uiteindelijk hadden we bij mij thuis in Paramaribo 'Maisa', een kleuterklasje met zo'n 12 kinderen en gaf ik cursus aan de 'juffen'. Deze projecten kwamen door de veranderingen in Suriname, begin jaren '80, aan hun eind.

In 2004 hebben we een Surinaamse vriendenkring voor Matoekoe opgezet waar vooral mensen uit de bovenlaag van deze samenleving lid van zijn. Ik doe daarvoor de public relations. Ik heb een groot cultureel netwerk. Het is vrijwilligerswerk dat me zo'n 1 dag per week kost. De vriendenkring heeft twee doelstellingen: 1. Matoekoe moet een instelling worden die gedragen wordt door de Surinaamse samenleving; 2. Matoekoe bekendheid geven in Suriname. Daar werken we heel hard aan.

Vervolg pagina 2: Vertrouwen in het leven

Jullie hebben vertrouwen?

Marjo: "Ja, Saskia en Marieke hebben iets puurs. Vanuit de beleving van het moment kunnen ze reageren en handelen. Dat hebben ze mij als waardevolle levenshouding voorgeleefd: onbevangen in het moment staan, van nature had ik dat zelf niet zo. En ze bewijzen het vertrouwen waard te zijn. Ze hebben ons op plaatsen gebracht die belangrijk voor ons bleken te zijn. Wat ons daarbij ook steunt is dat we ons als ouders door de medewerkers van Zonneweg in onze waarde gelaten voelen". Piet: "We hebben veel geleerd van de manier waarop ze met hun levensvragen omgaan. Vijf jaar geleden was dat nog heel anders". Ook het vertrouwen van Piet en Marjo in elkaar blijkt hierbij een belangrijk element. "Voordat de tweeling geboren werd hebben we een kindje gehad dat gestorven is. Vanuit die levenservaring kun je samen eigenlijk alle moeilijke situaties aan. Piet: "Ik heb altijd vertrouwen gehad in het oordeel van Marjo". Marjo: "Ik heb eigenlijk altijd met onze dochters 'meegelopen', maar Piet was altijd de basis van waaruit ik werkte. Sinds Piet in de VUT is, is hij de actiefste, dat is leuk om te zien".

Hoe ziet de toekomst eruit?

Marjo en Piet: "Saskia heeft een opleiding Verzorgende op niveau 2 gedaan en

Wat doet die vriendenkring zoal?

We hebben in het eerste jaar van ons bestaan een paar leuke activiteiten verricht. Zo hebben we een paar zondagochtenden georganiseerd voor vrienden en belangstellenden en voor studenten en docenten van Kweekschool over Matoekoe en de achtergronden ervan. Verder heeft de vriendenkring meegewerkt aan toneelpresentaties, zoals 'De kinderen van Sadoema', naar een Surinaams kinderboek van Gerrit Barron, dat ook is opgevoerd bij de opening van het Kinderboekenfestival in Suriname. Dat gaat over twee gehandicapte kinderen die aanvankelijk voor 'bakroes' (Sranan voor spoken) worden aangezien, en later vrienden worden van de hoofdpersoon.

Toneelpresentaties?

Ja, Matoekoe doet ieder jaar iets op 1 juli, de dag van de afschaffing van de slavernij, die in Suriname als Dag van de Emancipatie wordt herdacht. Emancipatie, dat geldt ook voor kinderen met een handicap, toch! Dus probeert Matoekoe ze juist op die dag met iets kunstzinnigs op de kaart te zetten. Ik bedenk samen met de medewerkers een thema en zorg voor de bewerking tot een toneelpresentatie. De stukken zijn altijd eerst opgevoerd in de toneelzaal van Matoekoe en soms, als het zo uitkwam ook in de stad, bijvoorbeeld bij het Kinderboekenfestival 2005. Ik schrijf er over in de literaire pagina van de *Ware Tijd*. Dat doen we nu al een aantal jaren.

Is er al weer een nieuw stuk, dan?

Ja, we zijn nu bezig met 'Het levenswater van Ana-Bolindo-Kondre' een mooie orale vertelling (gedramatiseerd door mij voor Matoekoe) uit de tijd van de balatableeders (rubbertappers). Het heeft een soort Parcivalthema: drie zoons die achtereen op reis gaan om levenswater te zoeken bij Ana Bolindo (een soort slapende, streng bewaakte prinses). Het lukt de eerste twee zoons niet; ze zijn te egocentrisch, verliezen zelfs hun leven bij het dobbelen met heksen. De laatste zoon doet natuurlijk alles braaf. En het slot is dat door het gewonnen levenswater nummer drie zijn broers uit de dood kan doen opstaan en hun vader geneest van zijn blindheid. Dit in vogelvlucht!

Daardoor ontstaat er ook veel artistieke betrokkenheid rond Matoekoe, dat is heel bijzonder. Ook de kunstwerkplaats hier, is zo'n voorbeeld daarvan. Aad en Albert waren natuurlijk ook oorspronkelijk kunstenaars en je merkt dat de instelling zo'n

werkt al vanaf 1994 op verzorgingshuis Valckenbosch, waar ze zich goed bij voelt, ze heeft er nu een betaalde baan. Marieke doet administratief werk op de postkamer van een bedrijf. Dat stopt binnenkort, dus daar ligt een onzekerheid. Maar ze is wel al bezig te informeren naar een nieuwe werkkring, want dat werk ligt haar wel. We hebben afspraken in de familie om, als wij er in de verre toekomst niet meer zouden zijn, het bewindvoederschap over te nemen. In elk geval zullen er de komende jaren dingen drastisch gaan veranderen: Saskia wil bijvoorbeeld gaan samenwonen. Er gaat nu ook een hoop veranderen in de uitvoering van de AWBZ. Of Zonneweg een 'levensloopbestendige' begeleiding kan garanderen, weten we eigenlijk niet. Ik bedoel dit niet zweverig, maar er is door Saskia en Marieke vertrouwen in het leven gegroeid, er zullen antwoorden komen!"

Begeleid Zelfstandig Woonproject Zonneweg is onderdeel van de Ita Wegman Stichting.

Piet Bijleveld is lid van de cliëntenraad van Zonneweg en als vertegenwoordiger van Zonneweg lid (en voorzitter) van de centrale Cliëntenraad van de Ita Wegman Stichting. Verder zit hij in het bestuur van het Landelijk Ouderverbond, waar ouderverenigingen rond heilpedagogische en sociaaltherapeutische instellingen bij zijn aangesloten.

Els Moor (foto Alexandra Buijsman)

impuls snel oppakt, het zit er gewoon in.

Het zoeken van jongeren en medewerkers voor de rolverdeling is ook ontzettend leuk. Daar komt veel humor bij; je gaat als het ware iemand in een rol zien verschijnen.

Je moet je realiseren: deze stukken worden voor publiek opgevoerd in onze mooie toneelzaal en soms ook in Paramaribo. Dat voegt heel veel toe aan het beeld dat hier heerst over mensen met een handicap, die kunnen zich met hun mogelijkheden presenteren. Dat is hier echt nieuw!

Taal is hier hét communicatiemiddel, meer nog dan lezen. Ik heb dus een cursus aan de medewerkers gegeven: 'Creativiteit met taal'. Als middel vond ik de Surinaamse kinderliteratuur. Ze hebben zelf verhalen gemaakt. Daarnaast gaf ik ook les in de Centrale Opleiding Agogisch Werk, waar de studenten met hun verhalen een boekje hebben gemaakt: 'Anansi als seniore burger'. Hele leuke fabeltjes met als hoofdpersoon de spin Anansi. Anansi is meegebracht uit de West Afrikaanse cultuur en is volkomen versurinaamiseerd.

‘Meer levende landbouw op Matoekoe’

Onder deze kop verscheen in de *Milieukrant* van het Surinaamse dagblad 'De Ware Tijd' op 10 mei een bericht over de uitreiking van het diploma 'Biologisch tuinieren' aan 7 mensen van de Biologische Landbouwgroep 'Gronrutu' van Matoekoe. Onder hen waren twee oud-pupillen.

Door Bernard Heldt

Stichting mens en muziek organiseerde in de herfst van 2004 'Eco system 2000' heeft de cursus vanaf januari 2004 voor Matoekoe verzorgd en hiermee een behoorlijke stimulans gegeven voor de combinatie heilpedagogie en biologische landbouw in Suriname. Boer Azaad Mohamedali van Matoekoe: "Ik ben op een boerenbedrijf grootgebracht en toen ik hoorde van landbouw zonder kunstmest, dacht ik: dat kan helemaal niet. Ik wou dat wel eens zien en besloot me als kritische cursist in te schrijven. Tot mijn verbazing blijkt de opbrengst twee tot drie maal hoger dan ik gewend was, en het is nog goedkoper ook, want je hoeft de dure kunstmest niet te gebruiken!"

V.l.n.r. Azaad Mohamedali, Humphrey Ranoeredjo, Chiny Roessingh-Kromoparoen en Erwin Marsidin (foto Alexandra Buijsman)

Bij de diploma-uitreiking wees Matoekoe-directeur Albert Roessingh op de samenhang tussen heilpedagogie en biologische landbouw: beide doen een appèl op de gezondmakende krachten van respectievelijk mens en aarde. In Europa zijn de biologisch-dynamische landbouw en de heilpedagogie vlak na elkaar gestart: in 1924. De *Ware Tijd* schrijft op 10 mei 2005: 'Nu zijn de Europese denkbeelden op beide terreinen broederlijk verenigd op een Surinaamse manier in Matoekoe.' De Verbinding wenst zowel Matoekoe als de kersverse biologische tuinders van harte geluk met 'Gronrutu'.

Voor de middenmanagementopleiding "De Evenwichtskunstenaar" hebben zich inmiddels elf kandidaten gemeld waarmee in de komende tijd toelatingsgesprekken worden gevoerd. De opleiding gaat dus in ieder geval van start in september! Er zijn echter nog een paar plaatsen vrij. Mocht u nog belangstelling hebben neem dan contact op met kvlangan@wanadoo.nl of telefoon (030) 691 24 28

Op weg met Peronniek

Af en toe verschijnt er van de hand van een cursist een verslag van een Oriëntatiecursus. Aan mij werd gevraagd nu eens van de kant van een docent iets aan het papier toe te vertrouwen. Welnu, hierbij iets van mijn belevingen. De cursus begon op maandagavond 21 februari en liep, met een vakantieonderbreking, tot 25 april.

Door Wouter van der Lek

Na enig zoeken vond ik de ingang van de heilpedagogische klas verbonden aan de vrijeschool Tiliander te Tilburg. Toch wel iets om even bij stil te staan. Het enthousiasme en de wilskracht van een groep ouders slaat over op de school en in samenspraak met de gemeente krijgt het initiatief voeten op aarde en de heilpedagogische klas komt er. En die bestaat nu al drie jaar.

Tijd voor een tweede Oriëntatiecursus heilpedagogie en sociaaltherapie, vond een van de ouders. Of ik die maar grotendeels wilde vullen, er was belangstelling van zowel ouders als leerkrachten. Dat 'grotendeels' viel achteraf gelukkig wel mee; eenzijdigheid ligt anders op de loer.

Daar sta je dan in een klas met de naam Peronniek, een naam uit een Bretons volksverhaal: "Peronniek de Onnozele". En dan te bedenken dat ik mijn heilpedagogische loopbaan begon op Peronniek in Zeist en eindig op Peronniek in Bronlaak, Oploo. Het is toch een treffend gekozen naam voor een klas met deze onnozele, d.w.z. niet geraffineerde, kinderen. Die net als Peronniek allerlei beproevingen moeten doorstaan alvorens ze hun lans van moed en hun schaal van genezing mogen ontvangen. Daarbij niet alleen geholpen door hun ouders en leerkrachten maar ook door allerlei andere hulpverleners. En daarvan waren er eveneens een aantal op deze cursus.

Hulpverleners die door ouders aangezocht zijn voor de ontwikkeling en begeleiding van hun kinderen. Want dit zijn namelijk kinderen met een "rugzakje".

Dat is te merken aan de ouders. Ze zijn net zo emotioneel betrokken bij hun kinderen als de ouders die ik ken uit de instelling, maar op een bepaalde manier zijn ze concreter. Ze zijn praktisch, sturend betrokken. Dat straalt van ze af en dat blijkt uit hun vragen. Dat maakt waarschijnlijk ook dat de groep welwillend aanwezig is, aandachtig luisterend.

Toen ik de leerkrachten zag zitten overviel me de gedachte: Waarom staan zij hier niet? Wat moet een "oude" sociaaltherapeut deze heilpedagogen nog vertellen?

Maar dat viel mee. In de pauze brachten ze hetzelfde onder woorden wat ik ook vaak zeg in vergelijkbare situaties, n.l.: "Heerlijk om eens te mogen luisteren, je hoort het als het ware op een totaal andere manier. Aan een kristal zijn toch ook vele vlakken?!" Zo begonnen we van half acht tot half negen met het antroposofisch mensbeeld, gevolgd door kunstzinnig werken tot half tien. Daarna een pauze met koffie, thee en zelfgebakken cake en koek (heerlijk), en om tien uur vervolg van het inhoudelijke deel. Dat was iets te enthousiast opgezet en teveel van het goede. Dus werden met ieders instemming de tijden voor de volgende maandagavonden bijgesteld. Beginnen om 19.15 uur en eindigen om 22.15 uur en ieder onderdeel levert wat tijd in.

Het is boeiend om als docent gewoon mee te doen met de kunstzinnige activiteit. Zeker als de kunstzinnig therapeut de cursisten je inhoud via meerdere zintuigen kan laten beleven. Dat is met recht kunst-zinnig onderwijs, onderwijs waarbij je de ziel, de mens, via zoveel mogelijk zintuigen aanspreekt!

Zo leerde ik van deze cursus dat ik een volgende keer ga proberen meerdere zintuigen bij de cursisten aan te spreken. Worden ze nog enthousiaster. Komen er nog meer vragen die ik niet alle kan beantwoorden en gaan ze nog gemotiveerder met hun "Peronniek" op weg.

FACILITERENDE COMMUNICATIE gaat in Nederland van start met een basiscursus

Faciliterende Communicatie – in het Engels Facilitated Communication (FC) genoemd, in het Duits Gestützte Kommunikation – is een methode om mensen met verstandelijke beperkingen en/of stoornissen in het autistisch spectrum te begeleiden bij het wijzen naar aangeboden materiaal (bijv. pictogrammen, letters, woorden, toetsenbord, pc enz.) Dit gebeurt door middel van een bewegingsondersteuning (facilitatie) vanuit hand, arm of schouder. O.a. motorische beperkingen worden op deze manier gecompenseerd. Deze methode wordt in Nederland hier en daar beoefend, maar er is tot nu toe nog geen officiële opleiding van start gegaan. Hoewel FC vooral bekend werd door opzienbarende schriftelijke mededelingen en publicaties van mensen met een "zwaar verstandelijke handicap", is deze voornamelijk bedoeld om communicatie mogelijk te maken daar waar tot dan toe hoofdzakelijk geïnterpreteerd in plaats van gecommuniceerd werd. De methode is eind jaren 1970 ontstaan uit het werken met mensen met zware meervoudige beperkingen en werd verder ontwikkeld in het 'DEAL-Communication-Center' in Melbourne (Austr.) Inmiddels wordt FC toegepast op verschillende plaatsen in Australië, Amerika en Europa. De methode kan een verhelderend hulpmiddel zijn voor tal van mensen met communicatieve beperkingen, waartoe zeker ook mensen met stoornissen uit het autistisch spectrum behoren.

De basisopleiding bestaat uit twee cursussen, die qua tijd ongeveer een half jaar uit elkaar liggen. Deelname aan beide cursussen van de basisopleiding wordt vereist om te kunnen gaan werken met FC. De opleiding is bedoeld voor iedereen die te maken heeft met de begeleiding van mensen met verstandelijke of communicatieve beperkingen: ouders, therapeuten, leerkrachten, verzorgers enz.

De cursus Basisopleiding 1 wordt gegeven op maandag 5 september, van 10 tot 18.00 uur en dinsdag 6 september van 10 uur tot 17.00 uur in Hotel de Plataan, Doelenplein 10, 2611 BP DELFT, telefoon 015 212 6046, e-mail www.hoteldeplataan.nl Het hotel is op loopafstand van het station. Parkeren en overnachten zijn mogelijk. De kosten voor Basisopleiding I bedragen: € 200,- voor professionals, € 175,- voor niet-professionals en € 150,- bij meer familieleden uit één gezin. Bij deze bedragen zijn lunches en instructiematerialen inbegrepen. De vervolgcursus zal begin 2006 plaatsvinden.

De opleiding wordt verzorgd door Ludo Vande Kerckhove, afgestudeerd in motorische revalidatie en fysiotherapie. Hij heeft 20 jaar therapeutische ervaring met mensen met stoornissen uit het autistisch spectrum en is verantwoordelijk voor de opbouw van de FC opleiding in Duitsland en andere Europese landen. Hij is verbonden aan de universiteit van Keulen en de Internationale Hogeschool voor Pedagogie in Zürich en geeft presentaties op Europese autisme-congressen (Barcelona, Glasgow, Wenen, Zürich, Maagdenburg). Voor meer inlichtingen of aanvragen van de folder kan men contact opnemen met: Patty Zervaas, 06-46038974 (liefst di en do), email: info@samens.nl of Mia Meijer, 0172-506522, email: mia.meijer@casema.nl

6 juni 2005

Beste Bernard,

Dank voor het mooie artikel in de "Verbinding" van juni j.l., waarin de ontwikkeling van het beroep heilpedagoog, sociaal-therapeut, therapeutisch begeleider geschetst wordt, uitmondend in een actueel beroepsprofiel. Dit profiel geeft inderdaad de identiteit weer van het beroep "werker in de gehandicaptenzorg."

In de laatste kolom van het artikel bericht Bernard dat beroepsvereniging Azarias een competentiegebied heeft toegevoegd aan het landelijk competentieprofiel, ontstaan door het project: "Naar herkenbare competenties." Dit competentiegebied heet "Het verzorgen van de eigen professionaliteit".

Het landelijke competentieprofiel, ontstaan door interviews met meer dan 100 werkers in de gehandicaptenzorg, waaronder helaas maar enkele heilpedagogen, noemt echter één van de competentiegebieden "Werken in een professionele organisatie", waarbij een deelcompetentie als volgt benoemd wordt:

(H2) "De medewerker is in staat om te reflecteren op het eigen handelen en actief op zoek te gaan naar informatie waardoor ze een bijdrage levert aan haar eigen ontwikkeling en haar eigen deskundigheid en professionaliteit."

Als deelstukje staat uitgewerkt:

- heeft theoretische en praktische kennis over het werken met de doelgroep en blijft dat ontwikkelen

- is op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied.

Zoals in het lijvige profiel te lezen valt, vormen de kerntaken (eerder in het profiel genoemd) de basis voor de competenties.

Om die reden staat bij het overzicht van de taken genoemd:

"Professiegebonden taken: Bijhouden van de eigen deskundigheid en ontwikkeling van het beroep".

Azarias heeft het dikke landelijke profiel aangepast aan het beroepsprofiel Therapeutisch begeleider en dat is waardevol. De verdienste van de grote hoeveelheid geïnterviewde medewerkers voor het landelijke profiel is naar mijn idee onderbelicht. Zij hebben wel degelijk zich uitgesproken voor de verantwoordelijkheid om zich te blijven ontwikkelen in het vakgebied.

Akke de Vries, Camphillgemeenschap Christophorus.

Vervolg pagina 1:

Op weg naar zelfstandigheid

Daarnaast besteed je in dit werk veel tijd aan het opbouwen van een vertrouwensband. Harry heeft gemerkt dat er veel te bereiken valt als je mensen in beweging brengt. Letterlijk gaan wandelen in bossen of duinen is een vruchtbare setting voor een goed gesprek. Het komt nogal eens voor dat je je ideeën over de ideale situatie al doende moet bijstellen. Zo kun je bijvoorbeeld in een gezin met een bejaarde moeder en een paar zonen of dochters van middelbare leeftijd met een ontwikkelingsstoornis, die het tot dan toe altijd hebben kunnen redden zonder hulp door een unieke gezinscultuur, niet plotseling alle patronen omgooien en gaan verlangen dat die middelbare zonen of dochters nog aan een werkleven gaan beginnen. Daar moet je echt vanuit een opgebouwd vertrouwen de leemtes vullen.

Het beroep van ambulant begeleider is een soloaangelegenheid. Gelukkig is er de zorgbegeleider voor feedback en de driemaandelijke intervisiegesprekken met collegae zorgen ervoor dat je je als werker in het veld geruggensteund voelt.

Met dit artikel heb ik aan de hand van enkele persoonlijke verhalen een schets willen geven van de diversiteit van de begeleidingsvraag en de invulling daarvan en ben me bewust van de onvolledigheid hiervan. De naam Jaap is om persoonlijke redenen gefingeerd, de anderen hebben toestemming gegeven tot het vermelden van hun namen.

Aan de slag met levensfasenbeleid

Door Anieta Scholten, uitgeverij De Gezonde Balans, Deventer € 19,95, ISBN 90 80952710.
Te bestellen bij www.degezondebalans.nl

Nederland verkleurt langzamerhand van groen naar grijs. Mensen zullen meer jaren van hun leven moeten werken. Daarom is het belangrijk dat medewerkers van alle leeftijden vitaal, gezond en met plezier hun werk kunnen doen. Voor veel organisaties is dat reden om in hun personeelsbeleid steeds meer aandacht te besteden aan wat medewerkers precies beweegt en wat zij belangrijk vinden in hun werk. De kenmerken van de levensfasen waarin medewerkers verkeren zijn een goed hulpmiddel voor leidinggevers om een gezonde balans te creëren tussen de capaciteiten en wensen van de medewerkers en de organisatiebelangen. Als de leidinggevende jaarlijks toetst of de arbeidsbeleving van de medewerkers, de doelen van de afdeling en organisatie en de teamnoten nog goed bij elkaar passen zullen er weinig medewerkers ontspreken. Iedere levensfase heeft zijn eigen aandachtspunten. Het is dus maatwerk. Anieta Scholten reikt in dit boek leidinggevers een praktische methode aan om medewerkers geschikt te houden voor de organisatie. De methode zorgt voor een goede verbinding met alle reeds bestaande personeelsinstrumenten. Het is niet ingewikkeld, niet nieuw, maar zeer praktisch en ... het werkt. Aan de slag dus!

We kunnen wat anders, we zijn hetzelfde

Boekje is te bestellen bij de Federatie van Ouderverenigingen via telefoon (030) 236 37 67 of per mail utrecht@fvo.nl onder vermelding van bestelnummer 11028, € 1,90 voor leden van de FvO en € 2,90 voor niet-leden

In juni 2004 vond in Montpellier Frankrijk het 12e wereldcongres plaats van de International Association for the Scientific Study of Intellectual Disabilities (IASSID). Onderzoekers en praktijkwerkers uit de hele wereld wisselen op de IASSID congressen (wetenschappelijke) kennis uit over verstandelijke beperkingen en het verbeteren van de bestaankwaliteit van mensen met verstandelijke beperking. In het boek 'Onderzoek over grenzen' geven Nederlandse deskundigen een overzicht van de meest opmerkelijke presentaties die op het 12e IASSID congres zijn gehouden. Ze rapporteren over dertien verschillende themagebieden. Vanuit de FvO levert Aartjan ter Haar een bijdrage aan het boek met een artikel over 'emancipatie en advocacy'.

Wachten op Zach, vader-moeder-zijn van een moeilijk kind

Door Els Lodewijks-Frencken en Jaap Lodewijks, uitgeverij Nelissen, Soest, 224 pag., € 19,90, ISBN 90244 05637

Wat betekent het voor ouders om een moeilijk kind groot te brengen? Het boek beschrijft de ervaringen van ouders met een moeilijk kind. Het boek bestaat uit twee delen. Deel een gaat over het leven van de auteurs met hun pleegzoon Zach. Zach kwam in hun gezin toen hij zes jaar oud was. Deel twee van het boek gaat over de vraag hoe het is voor een vader en moeder om een moeilijk (pleeg)kind groot te brengen. Het is een reflectie op het eerste deel van het boek en bestaat uit egodocumenten en interviews met de ouders. Voor ouders die een moeilijk kind opvoeden, kan het verhaal Wachten op Zach herkenbaar zijn.

Ik mis je zo

Door R. Fiddelaers en H. van Schooten, uitgeverij Damon, Budel, € 16,90. Bestellen via Damon, telefoon (0495) 499 319 of via damon@iae.nl

Wanneer mensen een dierbare verliezen dan is dat een ingrijpende gebeurtenis. Dit geldt ook voor mensen met een verstandelijke handicap. Extra aandacht en inspanning zijn nodig om hen te helpen om afscheid te nemen van de overledene. Mensen met een verstandelijke handicap hebben meestal al hun zintuigen nodig om situaties te kunnen begrijpen. Daarom is het belangrijk om ingrijpende gebeurtenissen voor hen zo concreet mogelijk te maken. Het herinneringsboek Ik mis je zo met bijbehorende foto- en pictogrammen kan daarbij helpen. Het boek bestaat uit een fotoserie die de gang van zaken na het overlijden beschrijft. Door een selectie te maken, kan iemand stap voor stap worden voorbereid wat er gaat gebeuren. Het herinneringsboek is speciaal ontwikkeld voor verstandelijk gehandicapten. Bij het boek hoort een set pictogrammen op stickervellen, die in het herinneringsboek ingeplakt kunnen worden. Ook zijn kleurplaten toegevoegd.

Begeleiding van seksueel misbruikte mensen met een verstandelijke beperking

Door Erik Bosch en Ellen Suykerbuyk, uitgeverij Nelissen, 2005, Soest, € 21,50, ISBN 90244-1685X

Veel mensen met een verstandelijke beperking worden seksueel misbruikt. In dit zeer praktische boek wordt antwoord gegeven op vragen als: wat houdt het in en waarom worden mensen met een verstandelijke beperking zo vaak misbruikt? Er wordt ingegaan op de inhoud van het trauma en op het overlevingsmechanisme, op het signaleren van seksueel misbruik en begeleiding van seksueel misbruikte mensen met een verstandelijke beperking. Tot slot wordt gewezen op het belang van visie en beleid ten aanzien van seksueel misbruik.

• **Hoe laat je patiënten actief deelnemen in onderzoek?**, 1 september in ZonMw te Den Haag. Organisatie ZonMw, informatie www.zonmw.nl

• **MIP en kwaliteit, training voor meldingscommissie incidenten patiëntenzorg**, 5 en 6 september, 7 december of 21 en 22 september, 19 december. Cursus bij VDO opleidings- en adviescentrum in Nijmegen. Organisatie Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, informatie telefoon (024) 353 05 73

• **Dag van de jeugdzorg**, 14 september in Triavium te Nijmegen. Kosten € 499,-. Informatie Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid, telefoon (040) 297 49 80, www.sbo.nl

• **Implementeren van veranderingen**, 22 september in of nabij Utrecht. Workshop met verschillende implementatiemodellen. In een voorbereidende opdracht brengt u uw eigen ervaringen met een specifiek verandertraject in kaart. De workshop is bestemd voor opleidingsfunctionarissen, kwaliteitsfunctionarissen en functionarissen in het middenkader van organisaties in de zorg- en welzijnssector. Kosten € 330,-. Informatie NIZW Cursusbureau, telefoon (030) 230 64 10, e-mail cursus@nizw.nl

• **Innoveren in de ouderenzorg**, 12, 19, 26 september en 3 oktober. Collegecyclus in Descartes Vergader- en Congrescentrum te Utrecht. Organisatie Elsevier Congressen. Informatie telefoon (070) 441 57 43

• **Leven met niet-aangeboren hersenletsel (NAH)**, 27 september 13.30 – 15.30 uur bij MEE 't Gooi en Omstreken te Hilversum. Informatie over dagactiviteiten, behandelmogelijkheden, middelen om de geheugenfunctie te ondersteunen enz. Informatie telefoon (035) 623 03 39 of info@meehilversum.nl

• **9e Nationaal Congres Gezondheidszorg**, 29 september in Hotel Okura te Amsterdam. Kosten € 899,-. Informatie: EBS, telefoon (040) 297 49 81

• **Prestatie-indicatoren in de zorgsector**, 29 september in het midden van het land. Kosten € 150,-. Informatie: Walvis Consulting Groep, telefoon (030) 221 07 07

• **Werkbijeenkomst gezinsvormen**, 4 november. Plaats nog niet bekend. Deze werkconferentie is bedoeld voor beleidsmakers binnen de HPV-instellingen en voor medewerkers die daadwerkelijk betrokken zijn bij gezinsvormen. De conferentie beoogt het bij elkaar brengen van ervaringen en het zoeken naar mogelijkheden. De deelnemers halen en brengen iets. De conferentie bestaat uit twee inleidingen en een aantal workshops over: bekostiging, voorwaarden voor begeleiding, arbeidsovereenkomst, inhoudelijke zaken als methodiek en bejegening. Organisatie door het Heilpedagogisch Verbond. Opgave via de directie van de instelling.

COLOFON

10^e jaargang, nummer 90
juli/augustus 2005

De Verbinding is het informatiebulletin van het Heilpedagogisch Verbond en verschijnt 11x per jaar. Het wordt gemaakt voor medewerkers, ouders en belangstellenden die betrokken zijn bij de heilpedagogie en sociaaltherapie. Verspreiding vindt plaats via de secretariaten en de huizen van de lidinstellingen van het HPV en het HPV secretariaat. Verzending naar huisadres is mogelijk. De samenstellers behouden zich het recht voor ingezonden mededelingen te redigeren.

Inleveren kopij voor volgende Verbinding vóór 18 augustus 2005
Verschijningsdatum volgende Verbinding 2 september 2005

Samenstelling: Bernard Heldt, Ageeth Koning
Eindredactie: Ageeth Koning, e-mail: verbinding@heilpedagogie.nl
Hoofdredacteur: Bernard Heldt
Productie: Buro Laga, Arnhem
Cartoon: Janet Steenhuis, Arnhem

Redactieadres:
Secretariaat Heilpedagogisch Verbond
Postbus 560
3700 AN Zeist
Tel: (030) 694 55 40
Fax (030) 694 55 90
E-mail hpv@heilpedagogie.nl
Website www.heilpedagogie.nl